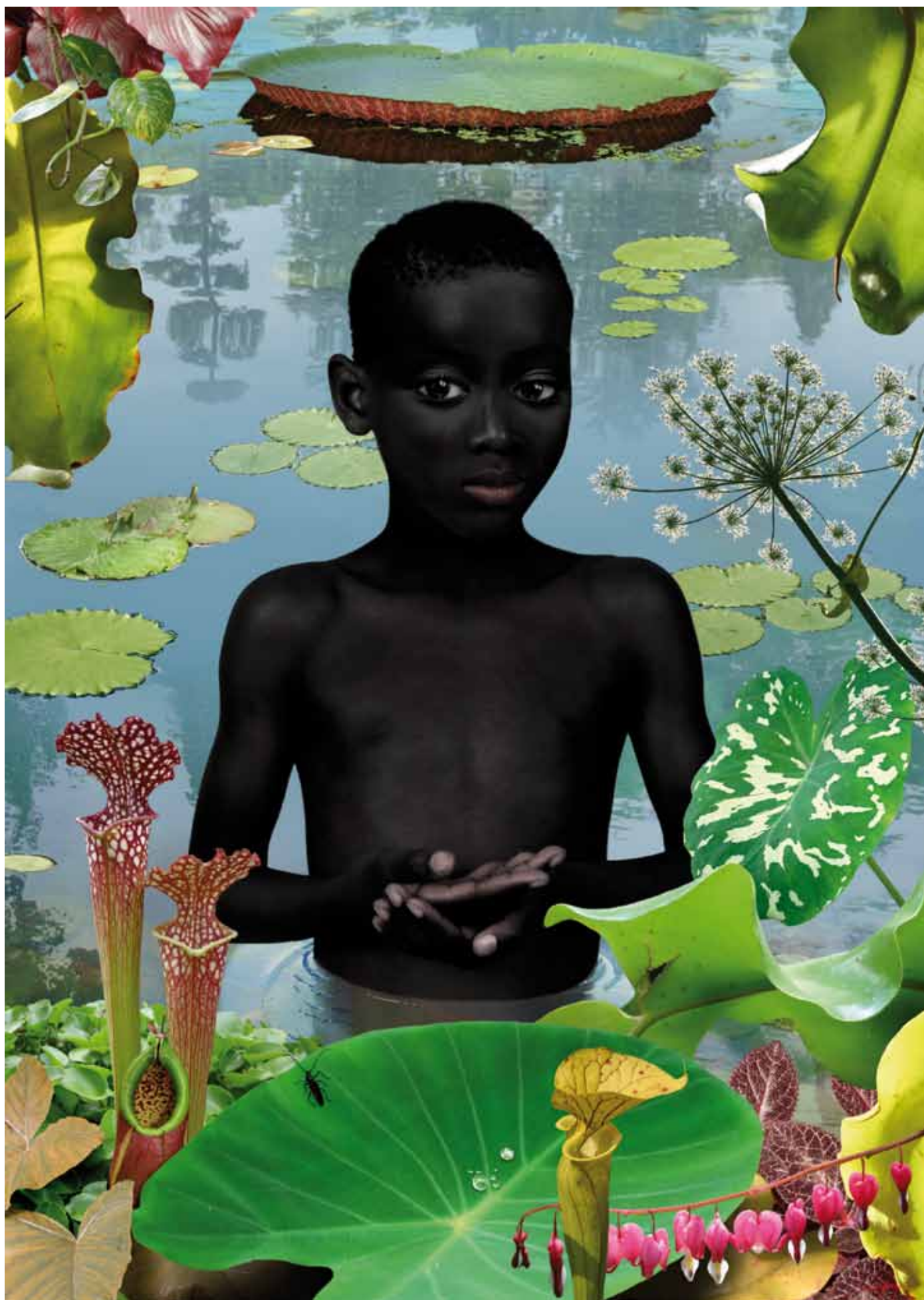

Ruud van Empel

Grote onschuldige ogen staren je aan. Het witte jurkje en de kniekousen versterken het gevoel van onschuld. Wat doet dit meisje alleen in het bos? Fotograaf Ruud van Empel neemt ons mee aan de hand van zijn levengrote foto's op een reis in zijn buitengewone wereld. →

Ruud van Empel, World #13, 2006, Cibachrome print, 84 x 119 cm, Courtesy Flatland Gallery (Utrecht, Paris)

Het fotowerk van Ruud van Empel is vaak omstreden vanwege het feit dat zijn fotowerken niet bestaan uit één enkele opname, Fotocollages waar honderden fotofragmenten aan ten grondslag liggen vormen het beeld. Hiermee creëert hij een eigen wereld. Een kleurrijk paradijs waarin kinderen en jong-volwassenen de hoofdrol spelen. Zij staan symbool voor de eeuwige onschuld. Een onschuld die wij in onze wereld niet zonder achterdocht kunnen bekijken. Wij ervaren de schoonheid van de

bossen op de foto's zijn levensechter dan de werkelijkheid. De bladeren zijn groener, het licht is warmer en het mos overdadiger en zachter. Hoe langer je kijkt, hoe meer leven je ontdekt. Een kevertje dat over een blaadje kruipt, een paddenstoel in het hoekje of een vlindertje in de boom "Ik heb er heel bewust voor gekozen om de modellen in de natuur te zetten en geen cultuur in beeld te brengen. De natuur is mooi en ik laat dit zien op een manier die ik mooi vind. Iemand anders kan dat vreselijk lelijk

vinden, maar ik geloof niet in goede smaak. Dat vind ik volstrekte onzin.

Na de rijke versieringen en het overvloedige gebruik van ornamenten in de negentiende eeuw is het logisch is dat er daarna een

tegenbeweging kwam. Met het modernisme wilde men het volk een beetje opvoeden. Ook nu lang nadat het postmodernisme met zijn cynisme zijn intrede deed, klampen sommige 'kunstpausen' zich nog steeds vast aan die opvoedende rol. Ik denk dat het echte leven van de mensen heel kitscherig is en dat bedoel ik niet negatief. Kitsch is een negatief woord, maar als er geen goede smaak bestaat, bestaat er ook geen kitsch. Er bestaan alleen verschillende smaken en daarover mag men van mening verschillen. Ik ben niet op zoek naar kunst of kitsch, maar naar oersentimenten. Een wit jurkje is een cliché, maar ook een oerbeeld, het is een symbool. Een cliché is niet origineel, maar ook originaliteit vind ik geen uitgangspunt voor kunst. Originaliteit hoort bij Avant-garde. Daarbij moest men steeds opnieuw het wiel uitvinden om origineel te zijn."

“Ik ben niet op zoek naar kunst of kitsch, maar naar oersentimenten”

onschuld, maar voelen vooral de kwetsbaarheid hiervan. Argwanend vragen we ons af welke gevaren er op de loer liggen en niet óf, maar wanneer deze paradijselijke vrede wordt verbroken.

Kunst of fotografie?

De aloude vraag 'Is het kunst of fotografie?', vormt een discussie die de fotograaf blijft achtervolgen. Een vraagstuk dat het werk niet meer of minder interessant maakt. Iemand die de platgetreden paden verlaat en vanuit zijn visie en gevoel zijn eigen weg baant, roept bewondering op. Pure kunst waarvoor de fotograaf gebruik maakt van het medium fotografie. Van Empel positioneert zichzelf wel degelijk in de fotografische hoek van de kunstwereld: "De collage is zo oud als de fotografie en ook de bewerkte foto en het maken van kunst heeft altijd parallel gelopen aan de reguliere fotografie."

Kunst en kitsch

Eén van de bekendste foto's van Van Empel is de foto van een donker jongetje staande in een vijver uit de serie 'World'. Met zijn handen rustend op het water en een groot waterlelieblad zwevend als een aureool boven zijn hoofd is hij het toonbeeld van onschuld. Deze serie zorgde voor de ontdekking van Van Empel in Amerika. Tot dan toe was het altijd het voorrecht geweest van het blanke kind om de onschuld te symboliseren in de Westerse iconografie. Hij was de eerste die hiervoor een donker kind gebruikte. "Onschuld is een interessant gegeven ook omdat veel mensen vinden dat dat niet bestaat. Het is meer een symbool. Kinderen zitten uit zichzelf vol vertrouwen, ze verwachten het goede en hebben een sterk rechtvaardigheidsgevoel. In deze wereld is dat vertrouwen eigenlijk heel raar." De serie 'Moon' toont hetzelfde paradijs bij nacht. Ontluikende donkere jonge vrouwen poseren bevallig als het negatief van de 'Venus' van de schilder Lucas Cranach de Oude. Het groen en de

De tragedie van de mensheid

De panoramische groepsfoto's in de fotoserie 'Generation' zijn een soort eerbetoon aan de klassenfoto van vroeger. We zien een groep blanke, donkere en joodse kinderen. "Door mijn fotografie werd ik ineens geconfronteerd met ras. Dat ligt heel gevoelig. Mijn eerste foto's met een blond meisje met vlechtjes en blauwe ogen zag men als metafoor voor het Arische ras. Toen ik in mijn volgende serie zwarte kinderen fotografeerde werd ik uitgemaakt voor racist. Ik was daar helemaal niet mee bezig. Ik wilde gewoon een mooi beeld maken. Mensen zitten vol vooroordelen en ik kan niet precies voorspellen of bepalen wat andere mensen in mijn werk kunnen of mogen zien. Xenofobie is één van de meest tragische dingen van de mensheid. Vanuit de oertijd zit de angst voor vreemdelingen al in onze hersenen ingeprint en kennelijk denken wij gewoon zo. Dat is heel triest. Daarom heb ik in de groepsfoto met de zwarte kinderen de huidskleuren allemaal laten verschillen. Hiermee laat ik zien wat een diversiteit er is. Ook het jodendom is nog steeds een con- →

roversieel onderwerp waarover veel vooroordelen de ronde doen. Soms denkt men dat joden een etnische groep zijn, maar het is gewoon een religie. Dat wil ik weergeven in de groepsfoto van het Joodse schooltje.”

Een blik in het verleden

Met de serie ‘Souvenir’ gunt de fotograaf ons een kijkje in zijn eigen jeugd. Hij fotografeerde de attributen uit zijn jeugd en construeerde hiermee opnieuw het jaren zestig dressoir uit zijn ouderlijke woning. Hoewel ook dit een collage is, zijn er in deze wereld geen dingen toegevoegd. Alles wat op de foto staat, bestaat ook in werkelijkheid. De foto hangt in zijn eigen woning naast de bank en siert in deze moderne versie nu ook de woonkamer van Van Empel. “De serie souvenirs is anders omdat het gaat over mijn verbondenheid met de voorwerpen en daarmee met mijn jeugd en mijn ouders. Hier heb ik veel sterkere gevoelens bij omdat dat allemaal verdwenen is. De grote kracht van fotografie is het tonen van het verleden. Dat is magisch en voor mij het enige interessante aan fotografie. Mijn vader was amateurfotograaf en zijn foto’s vond ik al ouderwets toen ik een jaar of tien. Door zijn foto’s komt het verleden weer terug zoals de cadeautafel van Sinterklaas of mijn rode trapauto. Het pakje dat ik droeg met korte broek en stropdas leidde tot het zelfportret dat bij de serie hoort. Ook in mijn foto’s maak ik gebruik van kleren uit de jaren ‘40, ‘50 en ‘60. Deze kleding werkt veel symbolischer dan de kleding van nu.”

Ontploffing

In de serie ‘Photosketches’ komen de grafische roots van de fotograaf naar boven “Het technische heb ik van mijn vader en het creatieve van mijn moeder. Ik heb altijd geschilderd net als mijn moeder. Mijn allereerste tentoonstelling was bij ons op zolder. Daarnaast tekende ik altijd. De jaren zeventig zijn de hoogtijdagen van de strip. Dus trok ik met een koffer vol strips naar de AKV/st Joost in Breda waar ik werd aangenomen op de grafische opleiding. Met mijn eerste fotografische werk en mijn affiches heb ik in 1999 een expositie in het Groninger museum gehad. Een deel van het grafisch ontwerpen bestaat uit het schuiven met losse onderdelen. In wezen zijn dat ook collages. De stap is dus niet zo groot. Mijn eerste collages bestonden uit kopietjes die ik op de kopieermachine vergrootte of verkleinde. Totdat iemand een affiche waar ik dagen aan gewerkt had in vijf minuten namaakte op de computer. Dat was bijna magisch. Toen ik zag wat er in Photoshop gebeurde, had ik een soort ontploffing in mijn hoofd. Ik kon niet meer slapen. Ik heb toen een werkbeurs aangevraagd om een jaar lang bij te kunnen studeren

zonder de druk van brood op de plank. Dat was ideaal om te leren. Ik hoop dat ze die mogelijkheid behouden voor jonge kunstenaars. Door één jaar al die energie erin te kunnen steken heb ik nooit meer subsidie hoeven aanvragen. Ik kon gewoon niet meer ophouden.”

Kreatief met kurk

In zijn eerste fotowerken in 1995 werkte Van Empel al zijn ideeën voor decors uit waaraan hij in zijn tijd in de theater- en filmwereld niet aan toe was gekomen. Bureaucratie ten top; mannen pontificaal achter hun bureau met metershoge muren vol verzamelingen die voortkomen uit de oneindige fantasie van de fotograaf. “Films van regisseurs Jacques Tati en Michael Powell vormen een grote inspiratiebron voor mij. Mijn droom om ooit een film te maken kwam uit toe ik de film Theo en Thea en de ontmaskering van het tenenkaasimperium

“Als ik mooi werk kan maken waar ikzelf tevreden over ben, ben ik gelukkig”

(1989) mocht vormgeven. Dat was echt fantastisch. Ik heb echt een afwijkende smaak en die hebben Tosca Niterink en Arjan Ederveen ook. Ook heb ik met veel plezier samen met hen de serie Kreatief met Kruk gedaan. Theo en Thea was echt vernieuwende televisie die helemaal paste in de VPRO-traditie. Een hoogtepunt was voor mij de expositie Kreatief met Kurk in het Stedelijk Museum. Dat was fantastisch, maar die tijd is geweest. Bovendien was het film maken op zich best een desillusie. Ik dacht: ‘nu stap ik in de glamourwereld die film heet’ en wilde films maken zoals Jacques Tati waarin elk shot een visueel genot is. Maar zo werkte het niet, je kunt je niet zoals Tati veroorloven om vijf jaar aan één film te werken. Na tien jaar televisie heb ik heel bewust gekozen voor stilstaand beeld waarin ik alles onder controle heb en alles kan maken wat ik wil. Het hoeft niet spectaculair te zijn of op tv te komen. Als ik mooi werk kan maken waar ikzelf tevreden over ben, ben ik gelukkig.”

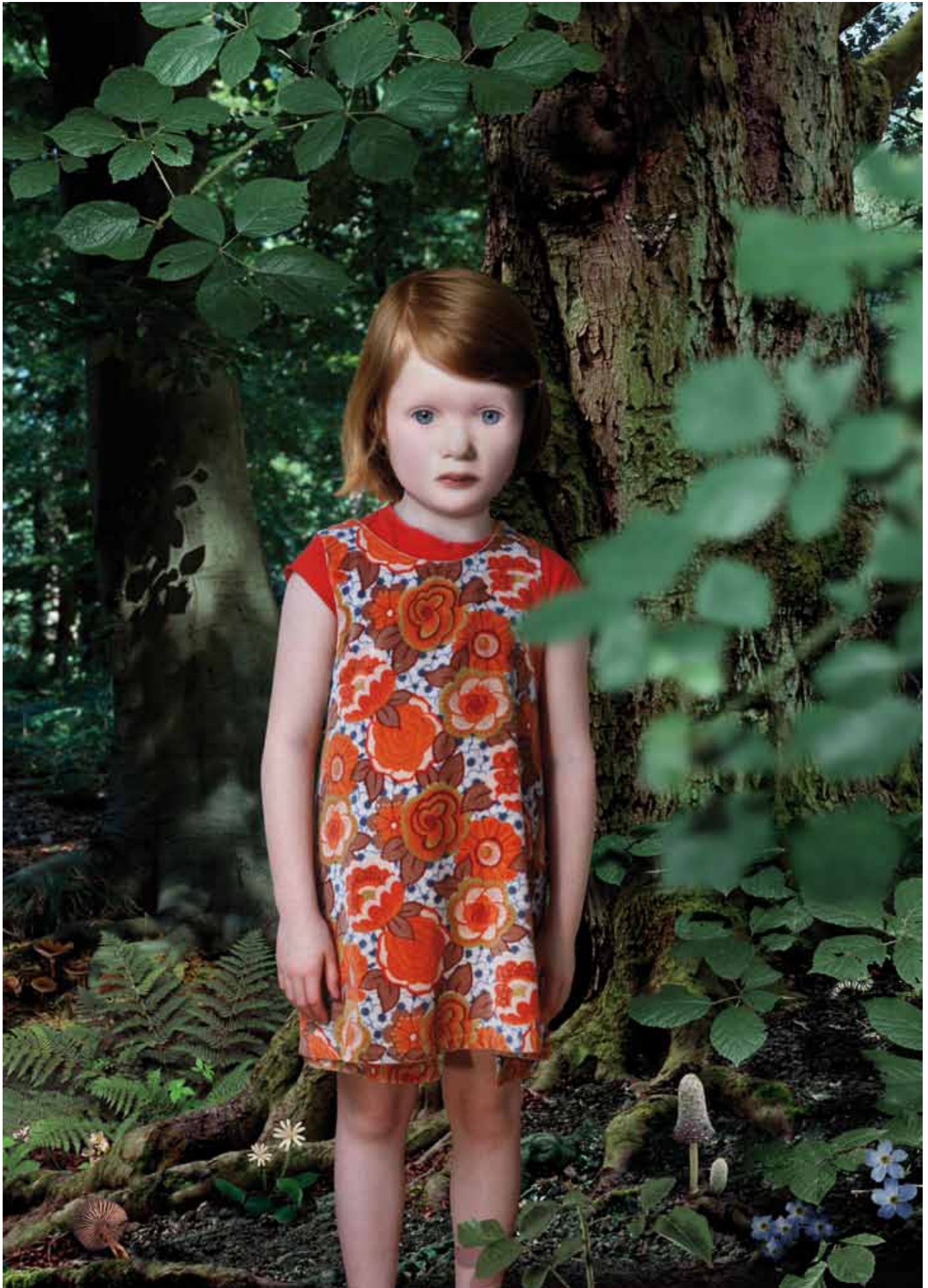
Website: web.ruudvanempel.nl

Ruud van Empel, Souvenir #1, 2008, Cibachrome, 84 x 59,5 cm, Courtesy Flatland Gallery (Utrecht, Paris) →

Ruud van Empel, Untitled #2, 2004, Cibachrome, 118,9 x 84,1 cm, Courtesy Flatland Gallery (Utrecht, Paris)

Ruud van Empel, Study in Green #2, 2003, Cibachrome, 118,9 x 84,1 cm, Courtesy Flatland Gallery (Utrecht, Paris) ■